

Fer-se indiferent

Què és la «indiferència» ignasiana?

«Indiferència» és una paraula que s'usa sovint en l'espiritualitat ignasiana. Als que hi estem avesats, ens sembla que defineix clarament una manera de situar-se davant la vida, però si parlem amb algú una mica més allunyat o amb menys coneixement, potser li suggereix desinterès, apatia, desamor... Res més allunyat del que sant Ignasi ens vol dir!

Si busquem al diccionari el terme «indiferència», trobem aquestes accepcions: 'absència d'interès respecte a alguna cosa', 'impassibilitat', 'insensibilitat'. En canvi, el *Diccionario de Espiritualidad Ignaciana* ens diu que el substantiu «indiferència» només va ser emprat per Ignasi en el *directori autògraf dels Exercicis* com a sinònim 'd'una manera d'humilitat' (*Directori* 1,17).

Per a Ignasi i per a l'espiritualitat ignasiana, la indiferència és just el contrari a no deixar-se afectar per coses, esdeveniments, persones o paraules. Només prenent consciència de com les persones, les coses, els esdeveniments i les paraules ens afecten, ens atreuen o ens repel·leixen, ens són plaents o ens disgusten es pot començar a treballar amb l'objectiu de fer-se indiferent. La indiferència no és un substantiu estàtic, sinó una acció existencial que mou els afectes cap a una direcció. A aquest moviment, Ignasi l'anomena *fer-se indiferent*.

Per què fer-se indiferent?

Ignasi, després d'unes breus *anotacions* i un *pressupòsit*, comença pròpiament els Exercicis amb el que anomena *Principi i Fonament* [EE 23]. En aquest text, Ignasi

ens presenta el marc del camí espiritual que proposa i afirma tres idees que són la base del seu pensament:

La primera: «L'ésser humà ha estat creat per lloar, reverenciar i servir Déu» [EE 23,2]; és a dir, la finalitat de la nostra vida, la nostra centralitat, es troba en la relació que tenim amb Déu.

Segona: «les altres coses sobre la faç de la terra han sigut creades per a l'home, i perquè l'ajudin en la consecució del fi per al qual ha sigut creat» [EE 23,3]; és a dir, totes les coses són mitjans per dur a terme aquesta finalitat.

I perquè els mitjans no siguin obstacle per aconseguir el fi per al qual ha estat creat, ens presenta la tercera afirmació: «cal que ens fem indiferents a totes les coses creades en tot allò que és concedit a la llibertat del nostre lliure albir i no li és prohibit» [EE 23,5]; és a dir, no ens hem de confondre vivint i actuant com si els mitjans fossin el centre de la nostra vida.

L'objectiu no és, doncs, assolir la indiferència com si es tractés d'una impasibilitat davant els esdeveniments, les coses o les paraules; l'objectiu és que, plenament implicats en el món, puguem adonar-nos de quin lloc ocupen realment totes aquestes coses en la nostra vida. Si estem tan aferrats a les coses que aquestes no ens permeten veure més enllà, no podrem obrir el nostre cor a Déu i deixar que hi entri. I la presència de Déu és necessària perquè puguem viure una vida veritablement plena i feliç.

El fet de fer-se indiferent no busca una perfecció moral i abstracta; del que es tracta és d'activar un dinamisme que treballa sobre el desig, i que acull i valora els dons que venen de Déu. Pacificat i ordenat el nostre interior, podrem dirigir les nostres passes a la vida en la bona direcció.

Indiferents a tot? Disponibilitat i acollida

Continuant amb el *Principi i Fonament*, que és el nucli des d'on anar aprofundint la proposta d'Ignasi, llegim: «l'home ha d'utilitzar les coses tant com l'ajudin per al seu fi, i se n'ha d'estar tant com per a tal fi el destorbin» [EE 23,4]. El sant s'adona i ens fa adonar que la nostra relació amb Déu no es viu de manera abstracta, sinó a través de la relació que establim amb les coses i les persones. Si som capaços de reconèixer allò que ens resistim a abandonar, allò a què estem excessivament lligats, i ens obrim al do de Déu amb confiança i receptivitat, «salvarem la nostra ànima», tal com diria Ignasi.

Aquest desig de fer-se indiferent va molt més enllà de les petites coses. Diu K. Rahner:

El que s'entén per indiferència és el sentiment extremadament viu [...] de relativitat de tot el que no és Déu en Ell mateix, del caràcter provisional, intercanviable, reemplaçable i polivalent de totes les coses diferents de Déu... Tot allò que no és Déu és simplement provisional.

Fer-se indiferent és, doncs, disponibilitat i acollida; és no quedar-se en les coses, les situacions o els compromisos com si fossin una fi en si mateixos, encara que formin part fonamental de la nostra vida. Fer-se indiferents ens recorda que les coses i les persones són presència de Déu, però no Déu mateix. Buscar-lo a Ell en aquest camí de despreniment ens portarà a la darrera petició dels *Exercicis*: «Coneixement intern de tant de bé rebut, per tal que jo, enterament reconegut, pugui en tot estimar i servir sa divina majestat» [EE 233].

Quatre camps per fer-se indiferent

Ignasi va ser un home concret. Després de tota aquesta explicació, encara en el text del *Principi i Fonament* el sant ho aterra i ens ofereix quatre exemples perquè entenguem què diu: «de manera que en el que depèn de nosaltres no vulguem més salut que malaltia, més riquesa que pobresa, més honor que deshonor, més vida llarga que curta, i així en totes les altres coses» [EE 23,6]. Si ens hi fixem, aquests exemples toquen quatre àmbits nuclears: la nostra vida física (salut-malaltia), els nostres béns (riquesa-pobresa), la nostra imatge (honor-deshonor) i, fins i tot, l'existència pròpia (vida llarga-vida curta).

Segur que tothom prefereix la salut abans que la malaltia, el benestar més que el fracàs, més l'alegria que la dissort... Però no és en mans nostres decidir si viurem molts anys o pocs, o si les coses ens aniran bé econòmicament, o allò que la gent pensarà del nostre recte actuar, o si ens arribarà una malaltia. El que sí que depèn de nosaltres és l'acollida lliure del que s'esdevé i, a través del que arriba, veure la presència amorosa de Déu que proposa un camí potser inesperat, però que serà font de plenitud si sabem viure'l des d'Ell.

«La pedagogia de l'amor»

Com si hi incloguéssim tot el procés dels Exercicis, en la pregària final s'hi fa present un eco especial del *fer-se indiferents*. Diu aquesta pregària: «Preneu, Senyor i rebeu [...] tot el que tinc i posseeixo» [EE 234]. També la bona salut, el benestar econòmic, el bon nom, la vida llarga, tot el que ens ha estat donat gratuïtament i que gratuïtament podem oferir. Igualment, quan Ignasi prepara l'exercitant per a l'elecció apunta:

Cal tenir per objecte el fi per al qual soc creat, que és per lloar Déu nostre Senyor i salvar la meua ànima; i a més trobar-me indiferent sense cap afecció desordenada, de manera que no estigui més inclinat ni afecionat a prendre la cosa proposada que a deixar-la, ni més a deixar-la que a prendre-la; sinó que em trobi enmig com l'agulla d'una balança per seguir allò que sentiré que és de més glòria i lloança de Déu nostre Senyor i salvació de la meua ànima. [EE 179]

Aquest fer-se indiferent no és, evidentment, fruit d'un raonament, sinó que es tracta de la resposta amorosa d'aquell que, coneixent i vivint l'amor que Déu té per cadascú de nosaltres, disposa la seva vida com un camí d'obertura, acolliment i llibertat davant de tots els esdeveniments que puguin anar sorgint.

La desmesura de l'amor

Acabant el *Principi i Fonament*, Ignasi precisa: «solament desitjant i elegint el que *més* ens condueix cap al fi per al qual som creats» [EE 23,7]. Tota la llibertat que ofereix aquest fer-se indiferents té com a desig més alt l'elecció del que «més» ens acosta a Déu. Déu no es tanca o s'esgota en cap dels mitjans que la vida ens presenta; Ell demana que l'escollim dia rere dia en la debilitat, en el servei, en l'esforç per fer-nos disponibles a l'altre, acompanyant-lo i ajudant-lo en la seva vida, en les seves necessitats.

Aquest «més» ens torna a recordar la diferència entre Creador i criatura. Ell és la plenitud de la nostra vida, Ell n'és el sentit últim. Tanmateix, el Creador no viu en un núvol allunyat, sinó que se'ns fa present a través de les criatures que ens posa davant, a través d'aquelles que ens demanden servei i que obren en nosaltres un dinamisme de vida en què Déu és present, més enllà i més ençà. I si volem viure en plenitud no podem deixar de cercar-lo lliurement, sense deixar-nos arrossegar per desitjos que ens confonen. Fer-se indiferent suposa, així, un veritable treball interior per estar disponible, per viure en veritable confiança, per anar guanyant en una llibertat cada vegada més gran que porta a decidir-se per construir la pròpia vida *amb* Déu i *per a* Déu.

Glòria Andrés
Seminari EIDES